

modum, 27. de jure jurando, etiam sponsalia fuissent matrimonio firmatae; & ratio est, quia juramentum illud hanc tacitam includit conditionem, si alter contra desponsationis fidem non peccaverit, alias fidem frangenti fides servanda non est, quae ratio ex quo probat deponso, qui forniciando similliter fidem notabiliter frangit. Est tamen duplex difficultas; Primum est, an dissolvantur sponsalia, quando forniciatio est involuntaria, ut quando sponsa per vim cognita. Secundum est, an per formationem a sponsa excommunicata virgine ante sponsaliam commissam & post sponsalia a sposo cognitam, possint sponsalia ex parte sponsi dissolvi. Circa primam, quavis aliqui negent, quia sponsa in talis causa est inculpabilis sit, nec fidem fregeat censetur, nec in futurum suscepitur redditus. Communis tamen opinio docet posse dissolvi, & ratio est, quia ista censetur notabilis mutatio ex parte sponsa, ex qua vir decedet grave pati potest, cum vulgo latius infame sit corruptam ducere in uxorem, praelatim cum ita facili confare possit sponsam per vim, & omnino involuntari cognitam esse, & quavis etiam id conflare, & sponsa in talis causa inculpabilis sit, adhuc tamen facta est talis mutatio circa eam, propter quam merito sponsus eam repudiari potest, & hoc clare deducitur eft cap. *Rati* p. 37. qu. Lita Henriquez, Sanchez, Tancered, Reginaldus, Navarrus, Coninchus, Rodriguez, Ledelma, Becanus, Bonacina, Hurtadus, Stephanus a S. Gregorio, & alii passim; qui etiam adiutori ob eandem rationem sponsalia dissolvi posse ex parte sponsorum, si sponsa permitat se turpiter tangi, quia eo ipso habetur omnino impudica, ac propinco vilior, & etiam quia notabiliter frangit, sive in re gravi, legem sponsalium, sed fidem. Circa secundam difficultatem Paludanus cum quibusdam aliis partem tenuerit negativam, quod deducitur ex c. *Quemadmodum* 25. de jure proprio, ubi dicitur sponsum non posse obiceire sponsa formationem sponsalia praecedentem. Communis etiam opinio affirmat sponsum adhuc resiliere posse, non quia sponsa fidem freget, aut quia ob formationem sponsalia precedentem impositum suspecta redatur, sed quia adhuc per talis formationem est notabiliter vilior, quam assumitur a sponsu: quare sponsus in tali causa graviter deceptus censeri debet, & quod tantum per errorem censenter, contractus autem cum error gravis causam addit, potest a decepto irritari, & ob eandem rationem propter formationem precedentem viam excommunicatae ante sponsaliam commissam, & postea cognitam a sposo, potest sponsus a sponsalibus resiliere, quia, scilicet, illa formatione redditus est notabiliter vilior. Neque contra id obstat predictum cap. *Quemadmodum*, quia ibi aperie longitudo de formatione praecedente cognita ante sponsalia, ut Glosa ibi advertit, & passim Doctores exponunt sponsa autem et contra ob formationem sponsi praecedentem, quavis ignoratam, & postea cognitam resiliere non potest quia sponsus ob illam non est notabiliter vilior in ordine ad Matrimonium, ita docent Sanchez, Tancered, Coninchus, Hurtadus, Caspensis, & alii Autores supracitati, quia id sponsi non est decessus, nec per ejusmodi actus vir redditus infamis, ut nota innotetur sponsa, nec ignominiosum est sponsa talium virum dicere.

36. Sexto praeferunt Doctores (sponsalia quoque dissolvi per lapsus termini constituti ad contrahendum Matrimonium), si terminus illi praefixus sit, tamquam terminus finiens obligationem, ultra quem contractantes obligari nolunt; dissolvi, inquit, ex parte illius, per quem non fecit, qui minus Matrimonium iniretur; ratio est, quia predictus terminus in tali causa ad id fuli agnoscit, ut ex transacto finiatur obligatio; ergo is, per quem non fecit, ab obligatione liber manet, quia obligari tantum voluit usque ad praefatum terminum, & non ultra; alter vero per quem fecit, non manet liber, quia tunc quavis finita fuerit obligatio orta per se ex dictis sponsalibus, obligatio tamen per accidens, ut reddit, quod debuit ex justitia reddere. Si vero terminus obligationi adficatur, & praefigatur non ad finitam obligationem, sed ad sollicitandum obligationis effectum, seu ad confitendum tempus, ut deinceps debitor in mora constitutus non solvendo tune lapsus termini obligatio nem non extinguit: ratio est, quia tune terminus non fuit praefixus ad finitam obligationem, sed tantum ad sollicitandum ejus effectum, ac proinde eo finito, & transacto, non co ipso finitur obligatio. Si tandem terminus nullus sit praefixus, nec alio condito, non tenetur promissor statim implere, sed tantum requirent eum, cui facta est promissio, hoc enim generale est in omni debito absque termini praefixione, quod solum tenetur debitor solvere a creditore requiri, & in hoc causa sponsalia dissolvi possunt, quando dilator requirit ab altero sponsi ad perficienda sponsalia, & Matrimonium contrahendum ita differt, & prorogat, ut iudicium prudentem censetur sponsalibus renunciare, aut

QUESTIO QUARTA.

De Matrimonio impedimentis.

87 Postquam in praecedentibus de essentia Matrimonii, & sponsalium dictum est, nunc de impedimentis ciuidem agendum est, de quibus tractat Scorus 4. distinct. 34. usque ad 42. hacten autem impedimenta di-

cis sunt generis, quodam enim matrimonium contrahendum sollemmodo impedire, alia vero etiam contractum dirimunt, & hoc Doctor loc. cit. appellat simpliciter talia, quia non solum obstant, ne licite contrahatur, sed etiam ne validum, illa vero vocat impedimenta tantum secundum quid, quia prohibent quidem matrimonium, non tam redditum illud irritum, & nullum, sicut ipsi contrahatur, sed tantum illicitum. Unde impedimenta primi generis dicuntur mere prohibentia, secundi vero generis dicuntur etiam dirimentiuxa divisionem communiter a Doctoribus traditam, hanc igitur questionem brevitatem expeditum iuxta suę dicta, & disputata de hac materia disp. 7. q. 11. & seq.

ARTICULUS PRIMUS.

De impedimentis non dirimentiibus, seu meris prohibentibus.

88 Hic supponendum est ex dictis q. 11. cit. a. 1. Ecclesiam ex autoritate sibi a Christo Domino collata in omnes fideles potuisse ex causis rationabilibus certa quedam Matrimonium impedimenta instituire non tantum prohibentia, sed etiam dirimentiua, & ita deinde definitum est in Cone. Trid. 24. can. 3. 4. & confit ex praxi, & uero Ecclesie, & sicut in veteri testamento quedam impedimenta matrimonii constituta fuerit, ita expedientis sunt, ut in lege quoque nova constituerent, & quavis Christo Domino non fuerint immediate constituta, hoc tamen prudenter, & utiliter fecit Ecclesia, in qua hec potestis remanent, ut docet Scorus dif. 35. & seq. quibus in locis expressè docet potuisse Ecclesiam statuere impedimenta matrimonium etiam dirimentiua, & de facto statuisse, & hoc etiam ratio ipsa suadet, quia iure humano negare statutum posse nonnullas condituras humanorum contractuum, utiliter, & valide celebrantur; cum igitur matrimonium sit quidam contractus humanus, ex ea parte qua talis est, poterat utique ex ipso iure humano huiusmodi condituras subiecti, & poterat humana potestate illicitus reddi, in modo irritari non minus, quam reliqui contractus, statuendo ut matrimonium ab his vel illipossit, aut hoc vel illo modo factum sit illucidum, ac etiam invalidum & nullum, & quidem ut ab impedimentis non dirimentiibus, sed meris prohibentibus exordium sumamus, impedimenta huius generis quinque communiter a Theologo numerantur, ut dictum dif. 1. cit. q. 12. art. 1. & videlicet apud Bonacina, qu. 3. punct. 14. qui alios cit. & Brancatus nuptiis dif. 36. nimis interdictum, Catechismus, Vorum simplex, Sponsalia, & Crimen, quia memoria juvandæ causa verbius quibusdam comprehenduntur, qui passim à summis resuruntur.

89 Primum itaque impedimentum est Ecclesie inter dictum seu prohibiti, ut habetur ex c. Non axorem 33. q. 1. & c. Capell. Ius, de seris interdicti autem non id sonat, quod prohibiti, quare si amplectetur in hac significatione summa, omnium impedientiarum generaliter comprehendit, specialiter autem hic nomine interdicti intelligitur prohibitus matrimonium ratione feriarum, interdictum est enim ab Ecclesia, sed prohibitus ne quibusdam annis temporibus matrimonium fieri, & diversa de hoc sicut prohibitus pro temporum varietate, non autem impedit auctoritate Judicis Ecclesiastici, cui cum communis Doctor ibi responderemus, quod si causa dissolventi sponsalia moraliter certa sit nulla Judicis auctoritate opus est, nisi ratione vindicandi scandali, quando nimis publice contracta fuerit, unde etiam pluribus in locis observatur, ut a sponsalibus publice notis resiliere, non licet, nisi causa etiam prius ad Ordinarium data, & ab ipso probata; unde propria, & privata auctoritate sponsalia dissolventi fieri, quando hinc etiam contracta fuerunt & causa ea dissolvente occulenta est, & dum publice contracta sunt, & infra causa ea dissolventi etiam publice contracta, quia ex hac dissolutione sponsalium propria, & privata auctoritate nullam oritur scandalum. Si autem causa dissolventi sponsalia dubia sit, nec certò confitit esse infirmam, & sufficientem, tunc in propria, & privata auctoritate est dissolvente non licet, quia quilibet sponsus vi contractus sponsalium est in possessione iuris acquisiti, ut fiat, quod promissum est, in dubio autem nemini licet propria, & privata auctoritate alterum de possessione sui iuris detinere, sed ad hoc decidendum requirunt legitima Judicis auctoritas.

Matrixi Thes. Moral.

fice, sed etiam ab Episcopo, ut dictum est, in modo etiam a Parochio excusa, & ad tempus ut ait Averla q. 15. sect. 2. ubi etiam advertit, quod quandocumque in tali prohibitione, & interdicto, etiam si Pontifice, non apponit expresse forma irritans, remaneat purum impedimentum prohibens, & non dirimens. Quis enim in hoc dispensare posse, dictum est l.c.

90 Secundum impedimentum est Catechismus, qui est instruicō fidei, quod fit ante ianuam Ecclesie super baptizando a patrino, qui ad interrogacionem factam a Parochio responderet nomine eius, qui baptizari debet, per hanc ergo sacramentum contrahitur hic patrinos cognitionem quamdam spiritualem cum eo, quem tenet, ob quam prohibitum est illi cum eo potest contrahere, ita habetur ex c. *Contra* de cognatione spiritu. & c. 2. de cognatione spiritu. in 6. & hoc dicitur impedimentum Catechismi prohibens, sed non dirimens, estque ratione consolatum, ut sicut patrinos tenens in baptismo contrahit cum baptizato perfectam cognitionem spiritualem matrimonium dirimentem, patrinos tenens tantum in Catechismo quamdam contraherat imperfectam, ac veluti inchoatam cognitionem spiritualem columnodo prohibent, & de hoc impedimento mentionem facit Scorus 4. d. 42. K, ubi ait per Catechismum, qui precedit baptismum oriri cognitionem spiritualem, per quam impedit matrimonium contrahendum, licet non dirimatur contractus, ac etiam D. Bonaventura ibidem par. 1. q. 1. Sed dubium est, an hoc impedimentum iure novo Conc. Trid. 24. c. 2. de Matrim. fuerit sublatum. Negant aliqui dicentes ibi tantum sufficere refutandum ad eadem personas, & gradus cum cognitione spirituali perfecta orientem ex baptismo. Ita Palacius, Navarrus, Ugoinus, Vega, & quidam alii, quos sequitur Brancatus ex notris dif. 76. art. 2. Communis tamen, & probabilior opinio affermat, ut diximus loc. cit. hoc impedimentum iure novo per Conc. 1. c. sufficere sublatum, ita enim clarum habetur ex verbis suis, ut etiam notavit Averla qu. 10. sect. 3. in fine, ibi enim potest figurares personas, inter quas contrahi volunt spiritualem cognitionem, concludit *Omnibus in eis alias personas huiusmodi spiritualem cognitionis impedimentum omnino sublatum*, quo loquendi modo non tantum in impedimentoum dirimens, de quo praeferit aegabar, sed etiam meris prohibens, fati attingit, & cum hoc impedimentum in nulla parte designaverit, iam in omnibus sublatum, & quando etiam Concilium dubie, & obfusca effet locutum, adhuc hoc opinio, ut communior, & probabilior amplectenda est, quam opposita, quia lex dabit loquens pro parte favorabile, et declaranda, cum privilegia sine amplianda, & pone restringenda, unde haec opinionem levigat Henr. Sanch. Reginaldus, uterque Ledelma, Tancered, Coninchus, Tufcus, Riecius, Reginaldus, Molina, Ledelma, Valentia, Averla, Hurtadus, Capensis, Brancatus, ex nostris, & alii passim. Ita dictum est quodammodo 27. cit. art. 10. ubi etiam in fine difficultatem illum expeditum, an propriis auctoritate licet a sponsalibus resiliere iusta de causa, vel opus est auctoritate Judicis Ecclesiastici, cui cum communis Doctor ibi responderemus, quod si causa dissolventi sponsalia moraliter certa sit nulla Judicis auctoritate opus est, nisi ratione vindicandi scandali, quando nimis publice contracta fuerit, unde etiam pluribus in locis observatur, ut a sponsalibus publice notis resiliere, non licet, nisi causa etiam prius ad Ordinarium data, & ab ipso probata; unde propria, & privata auctoritate sponsalia dissolventi fieri, quando hinc etiam contracta fuerunt & causa ea dissolvente occulenta est, & dum publice contracta sunt, & infra causa ea dissolventi etiam publice contracta, quia ex hac dissolutione sponsalium propria, & privata auctoritate nullam oritur scandalum. Si autem causa dissolventi sponsalia dubia sit, nec certò confitit esse infirmam, & sufficientem, tunc in propria, & privata auctoritate est dissolvente non licet, quia quilibet sponsus vi contractus sponsalium est in possessione iuris acquisiti, ut fiat, quod promissum est, in dubio autem nemini licet propria, & privata auctoritate alterum de possessione sui iuris detinere, sed ad hoc decidendum requirunt legitima Judicis auctoritas.

91 Tertium matrimonio impedimentum est votum castitatis, hoc autem potest esse duplex, aut solleme, quale est in professione religiosa, vel etiam in susceptione O. divis. Sacri, aut simplex, quare privatum fieri potest, de voto solleme agendum potest inter impedimenta dirimentiua, nunc vero sermo est de voto simplici castitatis, vel ingredientia Religionis, vel suscipienda Sacros Ordines, vel non nubendi, & de hoc impedimento etiam loquitur Doctor 4. d. 38. q. un. C. ubi inquit, quod votum simplex continet non impediri simpliciter, licet enim impedit matrimonium contrahendum, non tam dirimit contractum quod solum impedimentum dirimentiua, dicitur simpliciter impedire. Hoc igitur votum simplex castitatis jam declaratum est impedimentum prohibens matrimonium contrahendum, ut constat ex cap. *Si quis* 27. qu. 1. & c. un. de voto in 6. Ratio est qui matrimonium regnatur, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pomposi, ut pater expreſſus ex ipsius Concilii verbis, quod etiam anteā adnotavit D. Bonaventura 4. dif. 32. p. 4. qu. 1. ubi etiam congruentiam affinat, cur illis matrimonio celebrare, ut hinc notavit Sanchez, Reginaldus, Coninchus, Bonacina, & alii. Non tam etiam vestitum his remporibus consummare matrimonium ante contractum, nam iuria non loquuntur de consummatione matrimonii, ut norant relati Autores; prohibito igitur matrimoniorum in predictis temporibus complebitur sollemnia cum publica benedictione in Ecclesia, & alii eiusmodi pompos

108 Septimum impedimentum est *vix*, seu metus gravis iniusti ne cuius quando nimis quis vis, aut metus ejusmodi ad contrahendum matrimonium inducitur, quod nullo modo contraxiserit, nisi ad id prae dicto modo compellitus fuerit, de quo dictum est supra q. 2. art. 2. de libertate ad contractum conjugalem requista: *violenta enim, seu vis, qui inter impedimenta dirimenti recentetur, coactionem significat, qua quis minus, & metu ad contrahendum inducitur, qualiter autem, & quo iure matrimonium metu contractum sit irritum, & nullum ex defectu libertatis ad tam contractum requista, iam ex instituto tractavimus d. 7. cit. q. 4. art. 3. ubi diximus esse irritum non tantum iure Ecclesiastico, sed etiam iure naturali, & positivo divino cum Scott. 19. art. 2. ubi aut hoc impedimentum esse de jure natura, vel falso divino positivo, & impedimentum coactionis non esse a sola Ecclesia inducitur, sed a Deo, ab Ecclesia tamen suis expressum, & explicatum. Quare hic folum reflat agendum de impedimento rapta, qui proxime ad violenter accedit, ut supra diximus, & importat violentam secundum extractionem de domicilio, seu loco, in quo morabatur, faveat domus parentum, siue alius quicunque ita violenter, qui adducitur sit physica, aut moralis, nempe minis, & metu gravis, non autem solis precibus, aut blanditis, seu donis, aut pro missis, vel etiam dolo, & fallacis, ut diximus d. 7. cit. q. 14. c. 3. Et quidem iuri antiquiori hoc impedimentum ita matrimonium dirimebat, ut nullatenus inter raporem, & raptam consistere posset, etiamsi rapta in primitiva libertateam remissa consentre, & contrahere vell, ut habetur cap. *Placuit* 36. q. 2. ut retinam Canonico noviorum corrumptum, vel potius ablatum in fine de Raptoribus, ubi sub Innocentio Tertio statutum fuit matrimonium inter raporem, & raptam valere, si rapta consentire libere abfique clausa, quod rapta prius esset in locum a liberum restituere. Iure tandem novissimo Trid. 24. c. 6. de matrimonio irritatum matrimonium inter raporem, & raptam, quandiu rapta manet in potestate raporis non vero si fuerit separata, & in loco tuto, & libero restitura, unde Concilium limitare hoc impedimentum constituit, scilicet pro contractum matrimonium legitimum, siue consummatum, fuit tantummodo ratum, quamlibet enim hoc vinculum durat, matrimonium cum quoq; alio contrahendum impedit, ac dirimit, idque non tantum iure Ecclesiastico, ut patet ex cap. 1. & ult. de sponsa duorum, sed etiam iure divino, ut fatus constat ex prohibitione Christi Domini Matth. c. 19. & Marc. c. 10. ubi dicitur: *Quicumque dimisit uxorem, & aliam duxerit mchaur,* ex quibus verbis sic art. 2. fortior Innocentius Tertius cap. *Gaudemus* extra de Divortiis. *Sic ergo uxore dimissa, duci alia non posse, quam fortis, & ipsa resumpta & ratio est, quia uxor dimissa post legitimum matrimonium adhuc est vere uxor;* & hoc item ex Ecclesiastico, & communis Christianorum usus expresse deducitur: unde Conc. Trid. 25. can. 2. hoc idem his verbis definit. *Si quis dixerit licere Christianis plures habere uxores, & hoc nulla divina legi esse prohibitorum, anathema sit;* ita discutimus dist. cit. q. 16. art. 1. unde deducimus, quod si contingat quemplam adhibita omni diligentia, & cum moraliter certitudine de morte prioris conjugis, contrahere novum matrimonium possit detegatur priorem confortare adhuc vivere, hoc secundum matrimonium non valere, quamvis bona fide contractum, & mulierem teneri a priorem conjugem reverti dimisso secundo, quia bona illa filii ligamentum contractum cum priori non disolvit, & ita expresse decimus ita in iure cap. *Dominus* de secundis nuptiis, & c. *Cum per bellum,* & hic est communis Doctorum consensus. *Elt* tamen difficultas, an valide secundum contrahendum, vel libidinum exemplandum, ita Bonacina, q. 4. p. 18. citans Henriquez, Gutierrez, Tuseum, Molinan, & alios. Negant vero Sanchez, Tancerez, Coninchus, Hurtadus, Caspelin, & ali; & merito quidem, quia ut in Hurtad. dist. 23. diff. 3. Tridentinus in dicto decreto loquitur tantum de rapta, quo luditur libertas ad matrimonium requista, quia huius latus tantum occurrit intendit, dicto autem rapta, quamvis vero, non luditur libertas ad matrimonium requista, quia non fit iuria feminam, cuius tantum libertas, & non parentum, ad matrimonium conductus, id eoque in dicto decreto confutatur, libertatis, non parentum, sed iporum contrahendum tantum. Alias quatuor difficultates ad hoc punctum spectantur, videlicet, loc. c.*

109 Octavum impedimentum est *Ordo*, quando scilicet, qui initiatus est sacerdos Ordinibus, vel aliquo illorum, tales, enim ordinis ob votum soleme castitatis, quod habent annexum, matrimonium contrahendum impedit, & contractum dirimunt ut habetur c. un. in 6. & ex Conc. Trid. dist. 4. can. 9. ita statuimus d. 7. cit. q. 16. art. 2. cum Sc. 4. d. 36. q. un. Quod autem de omnibus sacerdoti id intelligatur est evidens, quia Canones, & Concilia loquuntur de ordine sacerdotio communis, ut omnes, & singulos comprehendit, maxima autem ait Doctor. l. c. §. *Dico ergo, congruentia fuit ad hoc statuendum, quia talis debet putatur Ministerio facio, quod munditiam requirit mentis, & carnis, per spiculatatem intellectus, & servorem affectus, ad quae omnia disponit continentia, & ad eorum opposita frequentia carnalis actus, nec in hoc debet aliquis dicere Ecclesiastis ab predicto iudicare in suo iure, quia Ecclesia communiter non cogit aliquam ex parte, quia iure naturali est illicitum infante perverberis, & nullus Ecclesiastis dispensatio suffragari potest, ut etiam observat Aversa loc. cit. sublatu ergo hoc periculio, potest sine dubio Pontificis dispensare, quia sic faciendo relaxat solum suam legem positivam. Alia plura videri possunt loc. cit. ad hoc impedimentum spectantia.*

esse annexam, quae sit impedimentum dirimenti matrimonium post Ordines Sacros contractum, quia nullum extat divinum preceptum de hac re, neque ex lumine naturali colligi potest, quamvis enim ratio naturalis dicet esse valide consentaneum, ut diximus, quod facti homines ab actibus carnalibus offeant, & usu matrimonii, non tamen dictat esse necessarium; alioquin veteris testamenti Sacerdotum uxores habent non portuissent; etiam Doctor confirmat ex confundenda primitiva Ecclesia, quod multis iam saeculis Græcis Sacerdotibus usum matrimonii concessit ante ordinationem contradicte, ut patet in cap. *Cum omnes* in decretalibus de Clericis conjugat, hoc autem non fecerit, si celibatus iure divino efficit Sacerdotum annexus. Unde autem in Ordinis oritur hoc impedimentum dirimens, an, scilicet, hoc inabilitas provenientia precise ex vi voti cum facies ordinis annexi, an etiam ex statuto Ecclesie inabilitas existentem in sacris ordinibus ad matrimonium, ex instituto iam defermis loc. cit. ubi diximus de mente Doctoris nostri obligacionem continuatam facis ordinibus annexam esse non tantum ex vi voti, sed etiam directe, & immediate ex precepto Ecclesie imponens talem obligacionem ita, quod ordinantur in facili, sicut precipit, & obligat ad recitandum divinum officium, ut fuisse profectum loc. cit.

110 Nonnum impedimentum est *littera*, quod ait Doctor. 4. dist. 33. nil aliud importare, quam vinculum viri cum uxore post contractum matrimonium legitimum, siue consummatum, fuit tantummodo ratum, quamlibet enim hoc vinculum durat, matrimonium cum quoq; alio contrahendum impedit, ac dirimit, idque non tantum iure Ecclesiastico, ut patet ex cap. 1. & ult. de sponsa duorum, sed etiam iure divino, ut fatus constat ex prohibitione Christi Domini Matth. c. 19. & Marc. c. 10. ubi dicitur: *Quicumque dimisit uxorem, & aliam duxerit mchaur,* ex quibus verbis sic art. 2. fortior Innocentius Tertius cap. *Gaudemus* extra de Divortiis. *Sic ergo uxore dimissa, duci alia non posse, quam fortis, & ipsa resumpta & ratio est, quia uxor dimissa post legitimum matrimonium adhuc est vere uxor;* & hoc item ex Ecclesiastico, & communis Christianorum usus expresse deducitur: unde Conc. Trid. 25. can. 2. hoc idem his verbis definit. *Si quis dixerit licere Christianis plures habere uxores, & hoc nulla divina legi esse prohibitorum, anathema sit;* ita discutimus dist. cit. q. 16. art. 1. unde deducimus, quod si contingat quemplam adhibita omni diligentia, & cum moraliter certitudine de morte prioris conjugis, contrahere novum matrimonium possit detegatur priorem confortare adhuc vivere, hoc secundum matrimonium non valere, quamvis bona fide contractum, & mulierem teneri a priorem conjugem reverti dimisso secundo, quia bona illa filii ligamentum contractum cum priori non disolvit, & ita expresse decimus ita in iure cap. *Dominus* de secundis nuptiis, & c. *Cum per bellum,* & hic est communis Doctorum consensus. *Elt* tamen difficultas, an valide secundum contrahendum, vel libidinum exemplandum, ita Bonacina, q. 4. p. 18. citans Henriquez, Gutierrez, Tuseum, Molinan, & alios. Negant vero Sanchez, Tancerez, Coninchus, Hurtadus, Caspelin, & ali; & merito quidem, quia ut in Hurtad. dist. 23. diff. 3. Tridentinus in dicto decreto loquitur tantum de rapta, quo luditur libertas ad matrimonium requista, quia huius latus tantum occurrit intendit, dicto autem rapta, quamvis vero, non luditur libertas ad matrimonium requista, quia non fit iuria feminam, cuius tantum libertas, & non parentum, ad matrimonium conductus, id eoque in dicto decreto confutatur, libertatis, non parentum, sed iporum contrahendum tantum. Alias quatuor difficultates ad hoc punctum spectantur, loc. c.

111 Décimus impedimentum est *Honestas* publica, que ut docet Scorus 4. dist. 42. §. *Ad quisitionem est propinquitas quædam iure Ecclesiastico introducta oriens ex sponsalibus inter sponsum ex una parte, & consanguineos sponsos ex altera, & contra, aut oriens ex matrimonio rato nondum consummato inter maritum, & consanguineos uxoris; & è contraria, & impedit, ne quis contrahere valeat cum persona consanguinea illius, cum qua tale matrimonium inierat, vel sponsalia, unde per sonas consanguineas illius, cum quo inita sunt sponsalia, vel matrimonium, & in iure hoc impedimentum iustitia publicæ honestati appellari solet, qui iustum, & æquum est, ut publicæ honestatem, seu decentiam inter dictas personas matrimonio non contrahatur. Ex quo conflatur hoc impedimentum distinguiri ab impedimento affinitatis, quia hoc oritur ex sponsalibus, vel ex matrimonio rato non consummato, illud vero contrahitur solum per copulam carnalem licitam, vel illicitam, ut mox dicimus. Quamvis autem iure antiquo impedimentum istud usque ad quartum gradum protenderet, sicut extenditur affinitas, ut patet ex cap. *Unicus* de sponsalibus; iure tamen novo in Cone. Trid. 24. cap. 3. constitutum est, ut impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus ortum ultra quartum gradum non extendatur; unde si quis de futuro contraheret cum aliqua, ea mortua non posset cum ejus matre, vel sorore contrahere, quia fuit in primo gradu, in ceteris autem gradibus posset. Quando verò hoc impedimentum oritur ex matrimonio rato, extenditur ad quartum gradum, sicut ante Tridentinum extendebat, & secundum juris antiqui dispositionem relinquitur est, ut constat ex decreto Pii V. quod incipit *Ad Romanum spectat,* lex autem hujus impedimenti habetur de sponsalibus cap. *Juvenis* cap. *Teniers* cap. *ad audientiam*, & cap. *Sponsus*; ita discutimus de hoc impedimento disp. cit. qu. 18. art. 3. ubi etiam nonnullas solvitiam difficultates circa hoc impedimentum contingentes, quia ibi videri possunt, & hic solum adverteat sufficiat in solutione illius dubii, an ex sponsalibus etiam invalidis hoc impedimentum dirimens oritur, aliter ex iure antiquo, aliter ex novo procedendum est, nam iure antiquo ex sponsalibus quibus ratione invalidis, dummodo non essent invalida ex defectu confessus, oriebatur impedimentum publicæ honestatis, ut habetur cap. *ut* cit. ex sponsalibus in 6. & refert Doctor loc. cit. At iure novo potest Conc. Trid. ex sponsalibus invalidis quomodo cumque non oritur impedimentum publicæ honestatis, ita enim clarissime decernit, dist. 24. citata cap. 3.*

112 Undecimum impedimentum est *Affinitas*, quam Doctor describit loco cit. quid si vinculum quoddam perficie ad personam ex carnali copula cum persona alteri consanguinea coactum, sive ut alii definiunt, & recidit in idem, est propinquitas personalis proveniens ex carnali copula, sive haec sit licita, sive illicita, ut habetur cap. *Discretione* de eo qui dicitur, & in Trident. dist. 4. cap. 4. & quia talis coniunctio accedit ad fides quibus ipsiusmet confanguntur, & propter eius affinitatis votum, inquit Doctor. Contrahitur autem ex uno capite inter consanguineos viri cognoscens feminam, & ex alio inter ipsam feminam cognoscens cognitam præcise, & similiter ex eodem capite inter consanguineos feminam cognitam, & inter ipsum virum cognoscens dumtaxat ex alio. Ex quo inferitur neque cognoscens Doctorum consensus. *Elt* tamen difficultas, an valide secundum contrahendum, an valide secundum matrimonium, qui sine sufficienti probacione, & certitudine de morte prioris illud contrahit, sed revera postea inventur illum nullus ante defunctum. Negat Ponce lib. 7. cap. 53. quia ex cap. *la presentia* inhabilit redditur persona conjugata ad iterum contrahendum, donec certum cunctum accipiat de morte prioris conjugis. Communis tamen opinio affirmat, ut diximus loc. cit. cum sit re vera contractum mortuo prioris conjugi, & ita expresse habetur cap. *Dominus* de secundis nuptiis, quamvis enim, ne matrimonium illicite contrahatur præcipit Pörtice ibi, quod nullus ad secundum aspergias migrare præsumat, donec ei coniat, quod ab hac vita migraverit conjugi, adhuc tamen supponit, & docet valere hoc matrimonium absque tali certitudine contractum, & solidum dirmi, quando ex vita ejus confiterit. Neque in cap. adducto *la presentia* dicitur, oppositum fed' tantum declaratur ibi illicitum secundum matrimonium ante habitum certum numerum de morte prioris conjugis, non tamen per hoc redditus nullum in casu, quod re vera prior conjux sit defunctus.

ARTICULUS QUARTUS.

De casis impedimenti, ac eorum dispensatione.

113 Dicitur impedimentum est *Honestas* publica, que ut docet Scorus 4. dist. 42. §. *Ad quisitionem est propinquitas quædam iure Ecclesiastico introducta oriens ex sponsalibus inter sponsum ex una parte, & consanguineos sponsos ex altera, & contra, aut oriens ex matrimonio rato nondum consummato inter maritum, & consanguineos uxoris; & è contraria, & impedit, ne quis contrahere valeat cum persona consanguinea illius, cum qua tale matrimonium inierat, vel sponsalia, unde per sonas consanguineas illius, cum quo inita sunt sponsalia, vel matrimonium, & in iure hoc impedimentum iustitia publicæ honestatis, seu decentiam inter dictas personas matrimonio non contrahatur. Ex quo conflatur hoc impedimentum distinguiri ab impedimento affinitatis, quia hoc oritur ex sponsalibus, vel ex matrimonio rato non consummato, illud vero contrahitur solum per copulam carnalem licitam, vel illicitam, ut mox dicimus. Quamvis autem iure antiquo impedimentum istud usque ad quartum gradum protenderet, sicut extenditur affinitas, ut patet ex cap. *Unicus* de sponsalibus; ita discutimus de hoc impedimento disp. cit. qu. 18. art. 3. ubi etiam nonnullas solvitiam difficultates circa hoc impedimentum contingentes, quia ibi videri possunt, & hic solum adverteat sufficiat in solutione illius dubii, an ex sponsalibus etiam invalidis hoc impedimentum dirimens oritur, aliter ex iure antiquo, aliter ex novo procedendum est, nam iure antiquo ex sponsalibus quibus ratione invalidis, dummodo non essent invalida ex defectu confessus, oriebatur impedimentum publicæ honestatis, ut habetur cap. *ut* cit. ex sponsalibus in 6. & refert Doctor loc. cit. At iure novo potest Conc. Trid. ex sponsalibus invalidis quomodo cumque non oritur impedimentum publicæ honestatis, ita enim clarissime decernit, dist. 24. citata cap. 3.*

Mafri Theolog. Moral.

H. 4 gradum

ex Juribus adductis, & ratione iam assignata, cum enim ab Ecclesia hoc impedimentum fuerit includum ad tollendum inequalitatem, & ne injurya fieret alteri concrebenti, magna defensio iniquitatis, si invalidum fore maritum, quando sit defensio condicio errantis, sic in causa potius contingere, quanto fieri libet cum serva contraheret, quam liberare eis credebat, etiam Doctor loc. cit. quod probat ratione fatis evidenti, quilibet intendit communicationem sui corporis liberam facere pro potestate corporis alterius, sed fervus non potest hanc liberam facere, qui est omnino subditus Domino per servitium, qui cum venerabatur potest esse ex terra patria in longinquas regiones; ergo liber non confutetur in fervent scientia contentio, & sic ex decau confutus liber contractus est illi nullus. Et hoc etiam afferendum est, quando ignorantia servit ut vel vinculum, ut hic notant Sanchez, Coninchius, Averla, & alii, quia nempe hic non agitur de culpa vita, sed de validitate matrimonii, quo requirit omnino scientiam conditionis hujus, ut dicebamus de errore per consanguinitatem hoc casu ignoratio sensibilis, & crausa non aquiparatur scientia, sicut dicti foler in materia de culpa vita, quando tamen contrahens opinionem habet, vel problemum dubitationem de conditione servit personam, cum qua contra tribuit, tunc bene matrimonium valerer, ut hic advertunt Bonacina, Ponce, Rebello, Averla, & alii, quia hinc opinio, & dubitatio venit sub nomine scientiae, id est, notitia in hac re, & in hoc casu contrahentes non nisi injurya, eo quod iniquitatis videatur esse voluntaria. An vero error servit, sed ignorantia in persona libera dirimus matrimonium iure naturali, aut tantum Ecclesiastico, & quedam alia dubia soluta videbit postulat loc. cit. & etiam alia plura a Theologis, & Canonistis de hoc impedimento lexituris disputationi soluti, quia apud alios videnda relinquimus, quia hujusmodi impedimentum hodiis inter Christianos rarissime contingit, nisi forte respectu eorum, qui per Judicis sententiam dannati sunt ad tristementem in perpetuum eorum vita durante, aut carceri perpetuo impuniciati, talis enim cum sine fere pena, ut iura loquuntur, servilis conditionis leges subire debent. Hac autem omnibus videbit postulat apud Scotum clarè discussa d. 36. q. xlii. ubi ex professo agit de impedimento servit.

1o) Tertium impedimentum est Votum sollempne, scilicet illud, quod emititur vel in susceptione factorum ordinum, vel in professione Religionis, tali figurae votum non modo impedit matrimonium contrahendum, quod etiam sciat votum simplex casibus, ut dictum est art. praeced. sed etiam contracontrahendum, & ita definitum est in Concilio Viennensi Clement. unicus, & in Trident. fess. 24. can. 9. & in aliis Counciliis relativis a Sanchez lib. 7. disp. 26. & aliis Theologis, ita ut p. h. o. volumen eiusdem contrahendum matrimonium, irritum sit, & nullum. Ut quae recte intelligatur differentia vertens inter haec duo vota sollempne scilicet, & simplex, videnda fuit qua dissimilitus. dicitur, cfr. quist. 16. art. ubi cum Scoto 4. d. 38. quan. fuit, & ex professo declaravimus quoniam differentia sit inter votum sollempne, & simplex, & in quo prodire voti sollempnitas confitatur, ac etiam quod jure votum sollempne matrimonium irritet, ant tantum jure Ecclesie, velut in iure naturali d'vino, & cum Scoto loc. cit. statuimus, haec vota non differunt essentialem, sed tantum accidentaliter ex sola Ecclesie constitutione, atque idem Ponenscum dispensare posse in votu sollempni casibus, & Religionis, & sic expresse habetur cap. Unico in 6. his verbis voti sollempnitas ex sola Ecclesia constitutione efficiuntur. Unde concludit Doctor in fine questionis, quid ratio hujus differentiae est tantum Ecclesie statuum, que illegitimat personam sollemniter votem ad contractum matrimoniale, non autem votementem simpliciter, & congruentia hujus est potest, inquit Doctor, quia votens simpliciter non sicut ponit se in potestate Ecclesie quantum ad propotestum contractus, sicut votum sollemniter non solum in manu Dei se potest, sicut votum simpliciter, sed etiam in potestate Ecclesie, & ideo votementum sollemniter cogit Ecclesia ad non contrahendum, & talem contractum illegitimat, sed votementum simpliciter relinquat divinu judicio rancum, unde licet contrahendo mortaliter peccet, non tamen Ecclesie tamē contractum dirimir, & hanc sententiam non solum sequuntur Scotti, sed

mit, & hanc intentionem non solum sequuntur Scottus, sed etiam Recentiores fere omnes, ut Sanchez, Tancred, Ponce, Coninch, Averla, Capfens, Hurtad, Bonacina, Bocanari, Stephanius a S. Gregorio, & aliis paucis, qui prouide afferunt votum formule, & simplex eius deinde materia, v. g. caffitatis non differe essentialem, nec ex ipsiusvotu natura, nec iure divino, sed tantum accidentalem est sola Ecclesiæ constitutio, quia infinito, ut votum solemnem dirimatur matrimonium subsequens non autem simplex, votum enim solemnem nihil habet iuxtra votum simplex, ratione cuius magis dirimatur matrimonium, quam simplex, exceptio Ecclesiæ decreto, sed enim in voto solemnem naturam tuse dilipitamus loc. cit.

ipsa hōrum Sacramentorum, sed ex mero iure Ecclesiastico, & statutis fuit in Concilio Niceno can. 11. quod postea ab aliis Pontificibus, & Conciliis confirmatum est, & prefertim in Trident. sess. 24. de reform. matrimon. cap. 2. & habetur in jure Canonico per plura capita 30. quest. 1. de cognitione spirituali in decretalibus, & eodem tit. i.e. Ratione autem congruitatis, cur Ecclesia hanc cognitionem spirituali, tamquam impedimentum dirimens, constituerit porcius in Sacramento Baptismi, & Confirmationis, quam in aliis, fundatur in quadam congruitate, & similitudine generationis naturalis, ut Doctor insinuat loc. cit. sicut enim per generationem naturalem naturalis cognitio contrahitur, ita per generationem spirituali, qui fit hoc Sacramento, contrahitur ex Ecclesie instituto cognitione spirituali, & sic suorum operum usus veluti in medicina lus, Tabiena, Ponce, Rebellus, Hurtadus, & alii, quod probant ex contrario fundamento, quia ubi jura non distinguuntur, neque nos distinguere debemus; at jura, quibus ex adoptione inducitur cognitio legalis matrimonii dirimenti loquuntur de adoptione absoluta, & ab illa distinctione, ut explicat Gleisian cap. unico de cognitione legali, ubi habet, per decretalem istam, quia indistincte loquitur de adoptione, non distinguendo inter adoptatum & arrogatum introductam esse cognitionem legalem. Tum quia adoptio imperfecta, quanvis fit imperfecta, est tamen absoluta, verè, & proprie adoptio, ergo dicta jura non sunt restringenda ad cognitionem legalem ex adoptione perfecta. Alia quedam ad hoc punctum spectat, vide latius explicata loco citato.

ARTICULUS TERTIUS.

Alia impedimenta matrimonii dirimentia explicantur.

105 **Q**uintum matrimonii impedimentum est **Crimen dirimens**, quia de alio impedimento criminis meret prohibite jam trahitius supra art. 1. hoc autem impedimentum criminis, quod non tantum impedit, sed etiam dirimunt est duplex, ut habetur ex cap. *Si quis vivens* 3. quist. 1. & cap. *Significavit*, & cap. *Super hoc de eo qui duxit*. Primum est homicidium, sive occidio conjugis, aliud vero est adulterium, ut diximus dupl. 7. cit. quist. 19. art. 1. Tunc homicidium precise secundum adulterio matrimonium dirimit, quando vie, & somnia ex intentione invicem matrimonium contrahendi in necem mariti mulieris confipiat, vel in nemus uxoris viri, morte sequuta quovis modo ad eam necesse concurrant, sive utroque physice per seipso occidendo, sive mortaliitate imperando, consulendo, suadendo, &c. scilicet altero physice, & altero mortaliter concurrente; ita DD. communiter docent, & Scotorus loc. cit. 4. dist. 35. quist. 19. ubi adveritis quadam requiri conditions, ut crimen solitus homicidiū impedimentum dirimens inducat. Prima est, ut uxor occidat maritum, vel matrem uxorem physice, vel mortaliter modo iam declarato; unde ad inducendum hoc impedimentum non sufficit sola homicidij ratihabitio abfue cooperatione, quia ratihabitio non est homicidium, sed posterior homicidio, nec in ipsius influit nec physice, nec mortaliter, ita Valentia, Sanchez, Henriquez, Gutierrez, & alii apud Bonac. quist. 3. punct. 6. Secunda conditione ex Bonacanibidem est, ut vir, & somnia, qui coniugium contrahantur, ambo fulm in mortem conjugis confipiantur, unde si unus illorum machinatus sit mortem abfue alterius coniparatione, non constitutum impedimentum matrimonii.

terus compunctionis, non contra illud impedimentum matrimonii dirimuntur, modo non intercederit alibi tertius cum homicidio, ut habeat cap. Super loc. de eo, qui duxit in matrimonium. Oppositum tamen tenet Averius quia, 18. sect. 4. ubi ait, non solum quando ambo concurvantur, & conspirant in necem, ut contrahant, incurrit hoc impedimentum, sed etiam sufficiere ex hac parte machinationem, & intentionem unius etiam invito altero, & inquit si expresse haberit in jure cap. Se quis vivente 3. quæst. 1. ubi iura imponuntur hoc impedimentum machinatori, & consequentes codem impedimento ligant etiam alium, cum quo ille intendebat contrahere, quia non potest unus absque alio illud incurrire, & dum iura ita claret loquuntur, diximus loc. cit. hoc probabilis esse, licet Doctor in primum magis inclinare videtur. Tertia conditio est, ut in quem contrahendat vir, & feminam machinatur mortem, ut pater ex eodem cap. Siquis, si enim ob alium finem fecerint, ut ex odio, vel vindicta, & non est intentione contrahendi matrimonium inter se, tunc homicidium matrimonium non dirimit, & consequenter poterit cum ea matrimonium contrahere, & in hac conditione convenienter omnes ferentur. Quia expresa deducitur ex jure loc. cit. Quarta conditio est, ut manus ipsa sequatur realiter, & ex vi actionis illorum, quia si ex incuria Medicis, vel chirurghis, vel ex alia causa sequatur, tunc talis homicideum matrimonium non dirimet, & colliguntur ex eodem cap. Sicut etiam a. 1.

106 Aliud verò crimen dimitens est adulterium, ubi etiam DD. committunt ad vertutem apud Bonacinan loc. cit. solum, & nudum adulterium non sufficere ad dirimendum matrimonium inter adulteros sed ut dirimus matrimonium, quod posse adulteri inire tentaverint, unius ex his tribus delictis debet habere coniunctum. Primum, vel homicidium ad hunc finem factum, ut cum adultero superfite, quamvis illius eadis minimè confitio, contrahere possit. Secundum, matrimonium contractum de praesenti superfite conjugi, qui adulterii injuriam patitur, & hoc verum est, fivè adulterium præcessere contractum matrimonii, fivè fecutum sit, fivè matrimonium clandestine contrahatur, fivè coram, Parochio, & testibus. Tertium scilicet,

mant plures absoluere loquendo, quia votum casitatis, & tamen ea reponare, aut de eorum observatione solliciti esse non curarunt, quare si talis animus abit, votum casitatis Matrimonium non impedit. Ita Hurtat. dif. 21. diff. un. Caspensis disput. 8. feb. ult. & alli. Sed hoc non placet sic absolutum prolatum, ut diximus loc. cit. ut enim hoc licet fieri possit, requiritur etiam alterius conjugis consensus, aliquo fieret ei iniuria, & effet quedam illius; o si autem in hoc alter etiam conjugum consenserit, aut etiam simili voto ad perpetuam continentiam se obligat, tunc quidem votum casitatis Matrimonium non prohibetur, nec contrahens peccat, dummodo periculum copula abit, hoc enim modo valere, & licere Matrimonium, & ite de facto contraxisse B. Virginem, & S. Joseph communiter docent. Doctores; sceluso autem alterius conjugis consensu, si qui contraheret animo non consummandi, licet non peccaret contra votum casitatis, nisi ratione periculi, cui exponeret, peccaret tamen adhuc contra iustitiam, & debitum conjugale, ut etiam bene advertit Aversa qu. 10. cit. feb. 4. ita discutimus loco cit. ubi etiam quidam ali dubia refutamus ad hoc spectantia.

52 Quartus Matrimonii impedimentum, ut etiam diximus loco cit. est contractus sponfali cum alia persona initus, hac enim sponfalia antea celebrata impeditur inter Matrimonium cum alia, vel cum alia. Quod si de facto Matrimonium contrahatur, & celebretur, valebit utique, seu validus erit, illicitum tamen erit, & in iustitia contra obligationem iustitiae ex sponfaliis ortum, qui enim sponfalia contraxit cum una persona, gravem contraxit obligationem stanti sponfaliis siquidem sponfalia sunt Matrimonio promissio, que obligationem sub mortali inducit, ut declaratum est quod precepit, ubi etiam art. 3. declaravimus ex profecto, quibus modis, & quibus de causis licet a sponfaliis resiliere & diximus, quod in hoc causa licet per Matrimonium de presenti cum alia contractum priora sponfalia dissolvatur, ut habeat cap. Siue de sponfaliis; non tamen ita cessat obligatio, ut penitus extinguitur adeo, ut sponfali soluto Matrimonio cum alia contracto per mortem illius non amplius ad priora sponfalia tenetur; quamvis enim vinculo Matrimonii durante cum secunda sponfalia sit obligatio sponfalia respectu prime, non tamen omnino extingita est, & ideb' tali vinculo deficiente cum secunda per mortem illius, reviviscit obligatio sponfalia cum prima ad contrahendum Matrimonium cum ipsa, si velit, ut ibi probavimus, non quin Matrimonium cum secunda contractum est incompositibile cum obligatione sponfalia respectu prime, etiamque quantum durat, impletione illius impedit, & fit incompositibile cum impletione.

53 Quintum tandem Matrimonii impedimentum est crimen, ubi tamen advertendum est, ut diximus q. 22. cit. ar. 2. crimen duo impedimenta constitutre, unum dirimenti, de quo dicimus infra, alud vero mere prohibens, de quo modo agendum est, & declarandum quoniam nec genitus criminis, quod constituit hoc impedimentum mere prohibens. Hoc itaque crimen, quod Matrimonium prohibet, septem dicta sunt, & continere dicitur ex antiquo jure Canonico, ut exorcismum, presbytericidium, obsecracionem, & alia loc. c. a nobis enumerata, & declarata, quia omnia quae possent in loco Matrimonii interdictum erat; sed circa haec omnia impedimenta ex crimen ora occurrit distincte, non haec impedimenta adhuc virgine, & obligent, in qua tres sunt opiniones, duæ extrema, & una media, ut dictum est loc. cit. Prima est hujusmodi impedimenta semper obligans sub mortali, & adhuc etiam sic obligare, sicut, & alia impedimenta jam relata non ex crimen ora, ita Rebellus, Toleatus, Brancatus nofer, & alii, quorum ratio est, quia nulla est facta Canonum, & decretorum circa haec impedimenta immutatio, ergo sicut prius, ita & nunc adhuc obligatio. Nec valer dicere, haec impedimenta prohibent ex crimen ora esse jam per confutitudinem abrogata, nec amplius obligare. Quia confutatio mala contraria legem est corruptela non sequitur, sed abiencia ex dist. 8. cap. Malam, & coniunctio de obtulit Canonico institutio est nullum. Ad nosram, de Confinetur, nec demum valer praeceptio confutandis, quando oblitus jux communem, etiam bona fide aliud fiat ex cap. I. de praef. in 6. Secunda sententia extra am aaserit hac omnia impedimenta mere prohibentia, & ex crimen ora esse jam per confutitudinem abrogata, nec amplius obligare, nec opere de his petere dispenationem ad licet contraferant, aut falsum cum limitatione haec impedimenta non amplius vivere in locis, ubi confite de confutidine abrogant, aut falsum non amplius ligare, ubi talis contraria confutudo scientibus, & approbantibus, sed tollerantibus Praelatis invalidum, ita Navarrus, Sanchez, Tancrad, Coninch, Ponce, Diaz, Ledesma, Bonac, Gutier. Aversa loc. cit. ubi hanc rationem affert, quia sicut de acto non apparet talia impedimenta esse in ufo, nec sicut de dispensatio-

peri, & hoc bene sciunt Praelati, & Pontifex ipse, & tamen ea reponere, aut de eorum observatione solliciti esse non curarunt, quare diei postulare de consenu ipsius Ecclesie abrogata esse, & in iis abrogandis non oblitant ista leges, que contraria confutidine reprobabant, ut corruptelam, loquebantur, enim tantum de impedimentis dimicentibus.

54 Denique tertia sententia media, quia magis placet, ut diximus loc. cit. & per quam duæ extreme conciliari possunt est, quod etiam olim iure antiquo non aliter accepta sunt haec impedimenta ex crimine ora, nisi ut quando criminis eten publica, aut in iudicio Ecclesie convicta, talis poena pro iis imponeatur, ut delinquentes ad Matrimonium contrahendum non admitterentur, unde etiam nunc possent Judges Ecclesiastici, & hujusmodi iuris pcam imponere, neq; hoc sit abrogatum, si causa ad iudicium Ecclesie dederatur. Et est falsum, quod in hoc sensu super his impedimentis ex crimen ora Praelati convenienter, loquendo primalemente connivit, immo experientia eis in contrarium, quia conniventa formalis est, cum eis scientia, que pro foro externo illi necessaria, nempe publica taceatur, non enim tenentur, neque possunt de oculis judicare; si autem aliquo hujusmodi impedimentis irrititos contraxisce compariantur iuridice, & cum sufficiente probatione, contra eos iuris remedii utique procedunt, & hoc quidem non alio iure, quam antiquo; ergo in hoc sensu loquendo impedimenta adhuc vigent & obligant, & hanc teriam sententiam etiam obligare videtur Brancatus nofer, & Aversa loc. c. & plures ali sequuntur, quia etiam tandem magis tuenda est de aliis impedimentis mere prohibentibus non excludente oris, nam etiam experientia constat, quod si Praelati iuridice compariant aliquos tempore interdicti, vel feriarum, vel causis licet a sponfaliis resiliere & diximus, quod in hoc causa licet per Matrimonium de presenti cum alia contractum priora sponfalia dissolvatur, ut habeat cap. Siue de sponfaliis; non tamen ita cessat obligatio, ut penitus extinguitur adeo, ut sponfali soluto Matrimonio cum alia contracto per mortem illius non amplius ad priora sponfalia tenetur; quamvis enim vinculo Matrimonii durante cum secunda sponfalia sit obligatio sponfalia respectu prime, non tamen omnino extingita est, & ideb' tali vinculo deficiente cum secunda per mortem illius, reviviscit obligatio sponfalia cum prima ad contrahendum Matrimonium cum ipsa, si velit, ut ibi probavimus, non quin Matrimonium cum secunda contractum est incompositibile cum obligatione sponfalia respectu prime, etiamque quantum durat, impletione illius impedit, & fit incompositibile cum impletione.

55 Quintum tandem Matrimonii impedimentum est crimen, ubi tamen advertendum est, ut diximus q. 22. cit. ar. 2. crimen duo impedimenta constitutre, unum dirimenti, de quo dicimus infra, alud vero mere prohibens, de quo modo agendum est, & declarandum quoniam nec genitus criminis, quod constituit hoc impedimentum mere prohibens. Hoc itaque crimen, quod Matrimonium prohibet, septem dicta sunt, & continere dicitur ex antiquo jure Canonico, ut exorcismum, presbytericidium, obsecracionem, & alia loc. c. a nobis enumerata, & declarata, quia omnia quae possent in loco Matrimonii interdictum erat; sed circa haec omnia impedimenta ex crimen ora occurrit distincte, non haec impedimenta adhuc virgine, & obligent, in qua tres sunt opiniones, duæ extrema, & una media, ut dictum est loc. cit. Prima est hujusmodi impedimenta semper obligans sub mortali, & adhuc etiam sic obligare, sicut, & alia impedimenta jam relata non ex crimen ora, ita Rebellus, Toleatus, Brancatus nofer, & alii, quorum ratio est, quia nulla est facta Canonum, & decretorum circa haec impedimenta immutatio, ergo sicut prius, ita & nunc adhuc obligatio. Nec valer dicere, haec impedimenta prohibent ex crimen ora esse jam per confutitudinem abrogata, nec amplius obligare. Quia confutatio mala contraria legem est corruptela non sequitur, sed abiencia ex dist. 8. cap. Malam, & coniunctio de obtulit Canonico institutio est nullum. Ad nosram, de Confinetur, nec demum valer praeceptio confutandis, quando oblitus jux communem, etiam bona fide aliud fiat ex cap. I. de praef. in 6. Secunda sententia extra am aaserit hac omnia impedimenta mere prohibentia, & ex crimen ora esse jam per confutitudinem abrogata, nec amplius obligare, nec opere de his petere dispenationem ad licet contraferant, aut falsum cum limitatione haec impedimenta non amplius vivere in locis, ubi confite de confutidine abrogant, aut falsum non amplius ligare, ubi talis contraria confutudo scientibus, & approbantibus, sed tollerantibus Praelatis invalidum, ita Navarrus, Sanchez, Tancrad, Coninch, Ponce, Diaz, Ledesma, Bonac, Gutier. Aversa loc. cit. ubi hanc rationem affert, quia sicut de acto non apparet talia impedimenta esse in ufo, nec sicut de dispensatio-

impedimento contractum esse invalidum dissentio est inter Doctores, quia exacte discutimus loco cit.

56 Quomodo autem, & qualiter Matrimonium cum impedimento dirimenter contractum convalidari debet sublatu im-

pedimento, in primis certum esse debet, ut diximus qu. 13. cit.

art. 2. non sufficere solam impedimenti ablationem, sed novum

consensum requiri, & ita expresse docet Doctor 4. d. 35. quæst.

un. C. ubi ait, quod tanta talis impedimenti primus consensus

non fuit Matrimonialis, & ideo nullus, actus potest esse licitus

in virtute illius consensus, & ideo adhuc ut si coniuges, requiri

novus consensus, primus autem consensus non fuit Matrimoniialis, quia nisi utrumque futur inter personas in habiles, at

quod id nullus erat valoris, nec virtute illius Matrimonium

unquam perfici potest, sed opus est, ut postquam per impedimentum dispensationem personæ factæ sint habiles, & incapaces;

Quod si impedimentum contrahentes, & cum etiam naturali Matrimonio dirimenter, ut etiam diximus loc. c. Primo quando

Matrimonium dependenter ab ea qualitate, tamquam à conditione; ut si contrahens his verbis suam exprimeret intentionem Contractus seu modis, si dives vel nobilis esset etiam in-

validum Matrimonium, nisi illa conditio, que tunc pectorat ad

objectum per se illius intentionis, verificaretur, & ratio est,

quia cum tunc deficere conditio, sub qua sit contractus, defi-

cit etiam contractus ipse. Secundo dirimit Matrimonium hic

error, quando refunditur in personam, & transit in errorem

personæ modo jam explicato loco cit. Extra autem hos duos ca-

sus conveniunt Doctores errorem qualitatis per le non dirimere

Matrimonium & ita exegendum habetur in cap. Unio cit. 29. qu. 1. ubi dicitur, quod error fortunæ, & qualitatis non excludit con-

sentum, unde quod nubis pauperi putans illam esse divitem, non

potest renunciare, quamvis erraverit similiter qui accepit corrup-

ram, vel deforem, quam existimat virginem, vel pul-

chram, non potest illam dimittere, & cum alia contrahere, &

optimis rationibus reddit Sanchez lib. 7. dif. 18. qui cum ni-

hil sit voluntas, qui præconiat, quando error est in appre-

hensione rei non necessary ad essentiam contractus, & ad ipsi

figem, sed in aliquo accidente, efficit quod contractus sit quod

essentiam voluntarius, & quod tunc sit in voluntarius fecun-

dum quid, & quantum ad illud accidens, in quo versatur error,

hunc vero reddit illud in voluntarium simpliciter quod substantia-

rum, siquidem intentio non respicit qualitatem, tamquam ob-

jectum per se, sed tamquam aliquid accidentiarum objecto per se.

Sed difficultas est, an error qualitatis matrimonium diri-

mat, quando eas causam contrahat, quando, scilicet error

circa qualitatem personæ talis est, ut quis nisi sit circa qualita-

tatem deceptus non contraheret, sed uno voluntatis actu tertiarum in

personam, prout talis qualitate induatur. Affirmant aliqui, ut

Propositus, Medina, Ponce, & Baranzanus nofer dif. 20. ar.

5. Communione, & certa sententia Theologorum, & Ju-

ristarum est, error qualitatis per Matrimonium non diri-

mat, etiamque fuerit antecedens, & dans causam contractui,

nisi tam consensus fuerit conditionatus sub tali qualitate, aut

niisi error qualitatis transcat in errorem personæ, ut supra di-

citum est, aliquo non valeat Matrimonium, quando aliqua

accipitur, ut virgo, quia talis non est, quod tamen neque

Auctores oppositæ sententias concedunt, quia opositum expo-

sit habetur in dicto cap. Unio 29. qu. 1. consequentia patet ex

paritate rationis, vir enim dicit illam ex errore, quo putat

eam virginem aliquo non ducturus, si faceret eam, & contra-

hens regulariter hanc qualitatem intendit in conjugem deter-

minat, & explicitè. Ita discutimus loc. cit. ubi solvimus ra-

tionem in opositum.

57 Primum impedimentum est error, qui duplice potest

convenire, vel circa substantiam personæ, ut si quis ducat Claro-

ram existimat esse Annam, vel circa ipsius personæ qualita-

tem, ut si quis ducat Claram existimat esse nobilem, vel divi-

tem, quam potest esse ignobilis, vel paupere, & quid prius modo convenient Doctores reddere Matrimoniūm invalidum, non autem posteriori. Ut autem hoc clarus,

& magis fundate percipiatur, adverendum est ignoramus ab

errore differere, eo quod ignorans dicit tantummodo negatio-

nem scientie, & alio sicut ignorans dicit implicita negatione

error autem dicitur iudicium perversum intellectus, qui dicit sicut

ignorantia grava est positionis, utterque tamen sufficit ad can-

fandum actum involuntarium, quia voluntas non fertur in in-

congitum, quilibet autem ex his erroribus duplex est, scilicet,

vel antecedens contractum, & causas illum, quia Jurisperit

dam causam contractum appellatur, & est dux alios nollet ini-

ti Matrimonium cum tali, si sciret esse talem & non eam, quam

ipso putat, & intendit determinare Claram, & tamen offert ei

Anna, quam existimat esse Claram. Ille vero error dicitur con-

ditionis, & causas illas oblatas esse Annam, qui potest esse

potest, ut sciret esse Claram, si tamen id agnoscet, id ipsum vel-

let, nam dispositus est, contrahentes etiam cum illa persona, que illi offertur, & si eam agnoscet. Hoc supposito communis len-

tentia docet errore circa substantiam personæ, sive sit ante-

cedens, sive etiam concomitans, dirimere Matrimonium, non

tantum jure positive, sed etiam naturali, ita statuimus dif. 7.

B. & d. 36. c. 1. art. 1. ubi dicit error in meliori, & etiam ex qua-

li conditione non annullare Matrimonium, quia in utroque ca-

si conditione contrahentes non sit deterior, sed melior in primo,

& qualis in altero calo. Ecclesia enim hoc impedimentum ap-

poluit, ut non fiat iniuria persona liberis, cum inquit nulla est

injuria nature, nam quod sit de jure positivæ constat ex cap.

un. 29. qu. 1. quia iure naturali existit consensus liber ad va-

lore alicuius contractus, saltem circa id, quod est per se ob-

jectum talis contractus, sed ad libertatem requiri cognitionis,

& advertentia rationis, que in utroque errore nequamque re-

petitur, quamvis enim error concomitans non cauet involun-

tarium posuisse, causat tamen non voluntarium, cum nihil sit

volutum, quin præconiat, nec posse esse voluntarium,

quod est ignoratum, ac proinde etiam non repudiat libertas

sufficiens, & necessaria ad valorem illius consensus, consen-

sus enim conjugis circumspectus personam non solum debet esse

voluntaria negative, aut non voluntaria, sed debet esse vo-

luntaria posuisse cum tali persona ad hoc, ut valeat, & vi-

culum Matrimonium inducat. Ita Recentiores etiam omnes sen-

tient.

58 Circum errorem vero qualitatis, ut nobilitatis, aut divi-

tarium conveniunt Doctores in casibus iure etiam naturali Ma-

trimoniūm dirimere, ut etiam diximus loc. c. Primo quando

Matrimonium dependenter ab ea qualitate, tamquam à

conditione; ut si contrahens his verbis suam exprimeret inten-

tionem Contractus seu modis, si dives vel nobilis esset etiam in-

validum Matrimonium, nisi illa conditio sit in errore contractus esse

invalidum, & ita pectorat ad iustitiam, ut quando error con-

tractus sit in errore conditionis sit deterius, ut quando liber con-

tractus cum tunc curverga, quam credebat liberum, quod etiam constat

gradum affinitatis teneant cum viro cognoscente feminam, quem sanguine confanguineum illius mulieris cognitae teneat consummatum, aut etiam si sequatur matrimonium ratum, licet præcedat consummationem, non dirimatur matrimonium, si cum matrimonio rato fuit potestas irrevocabiliter tradita, licet postea eveniat impedimentum actus, & ita de omni matrimonio decimus est cap. *Hic quis*, 32. qu. 7. tam consummato, quam rato, siquidem etiam matrimonium ratum ex institutio-
ne sua indissolubile est, solumque ex concessione Christi faciun-
t, ut per auctoritatem Ecclesiæ solvi possit, sicut de facto
solvit per solemnum professionem. sed statutus non est, ut per supervenientem impotentiam dissolvatur. Ita Scotti lo-
citat Sanchez, Henriquez, Averfa, Filiacius. Brancatus no-
ster, & alii connumerari. Si vero dubitetur, an impotencia
præcesserit, vel supervenerit ad coniugium contrahendum, licet
aliqui dixerint non debere dirimi matrimonium, sed potius pre-
sumi, ac sustineri debere validum, communior tamen senten-
tia, ut diximus loc. cit. in talibus dubiis debere potius presumi
impedimentum præcessere, atque adeo matrimonium non valere,
sed dirimi debere, ita Bonacina loc. cit. & Averfa qu. 3.
4. qu. 7. qui alios adducunt. Qaz autem, & qualis impoten-
tia dirimat matrimonium, Hermaphroditus valide contra-
dictus est, & quomodo, fuse declaravimus quæst. 15. citato
artic. 2.

115 Quæres, quis in supradictis impedimentis dispensare
possit. Communis opinio docet in impedimentis non diri-
mitibus posse Episcopum dispensare excepto vero Castris, Religiosis, ita praesertim Bonacina quæst. 3. puncto 15. ubi ratione adducit ex Navarro, quia quanvis inferior non possit
dispensare in lege Superioris per se loquendo, nihil omnino con-
suetudo receptum est, ut dispensatio sibi impedimentorum
non obtineatur a Papa, excepto vero Religiosis, & Ca-
stris, quod Pontificis reservatum est, quia tamen communis
opinio nonnullas patitur exceptions, ut notavimus disputatione
ne 7. citat. quæst. 12. in his ibi videndas. Loquendo autem
de impedimentis dirimentiibus convenientia Doctores Summum
Pontificis dispensare posse in impedimentis jure solum Ecclesi-
astico matrimonio dirimentiibus, cum plenaria habeat
potestatem in toto iure Ecclesiastico, & ut Theolog. &
Canonika ajunt, totum corpus iuris sit in eius potestate re-
conditum, & contra convenientem dispensare non posse in im-
pedimentis dirimentiibus iure naturæ & divino, siquidem in
illis impedimentis potestatem non habet, quia cum dispensa-
tio proprie dicta sit iuris relaxatio, non habet summus Pon-
tifax potestatem relaxandi iure naturæ, & divinum, nam
Pontifax non habet potestatem in ius superiori, seu in legem
superiori, sed tamen qualis est lex divina, aut naturalis. Satis-
tamen probabile est, ut diximus disp. 7. cit. quæst. 20. ultim. q.
quod licet Papa relaxatio dispensare nequeat in aliquo ca-
pitu iuri naturali, aut divini, quia sola proprie & rigorose
dispensatio dictum habet tamen potestatem declarandi, quan-
do præceptum naturæ obligant, quando non, in quibusdam ca-
pitalibus particularibus, & hac ratione dici possit, quod potest-
tamen habet dispensandi declarativæ in eis, & similiiter etiam
in iure divino potestatem habet declarandi, quando lex aliqua
divina non obligat, ita enim expresse docuit D. Bonaventura
4. d. 38. part. 2. quæst. 3. de quo videris potest Brancatus no-
ster disp. 3. art. 2.

116 Duodecimum tandem impedimentum est *Inpossessionis*, id est, inhabilitas perpetua ad consummandum matrimonium, ut diximus disp. 7. cit. quæst. 15. cum enim finis primarius ma-
trimonii sit prolixi generatio, & hec non nisi per copulam carna-
lem naturali modo obtinere possit plana vir, & foemina, qui ma-
trimonio sunt iungendi, ad huiusmodi copulam habiles esse de-
bet, ut ait Scorus 4. dist. 34. quæst. un. ubi agit de hoc impedi-
mento, quare impotens, & inhabilitas ad exercendum copu-
lam carnalem ad humana generationem necessariam maximæ
matrimonio impedit, & est impedimentum deinceps, ita
hoc se tenet ex parte viri, & ex parte mulieris, dummodo fuerit
ex tempore, quo matrimonio contractum est, non verò
postea subiectum sit. Unde inhabilitas non est ex præcisè,
quod alterius coniugum, aut uterque sint steriles, quia impo-
tentia ad generandum, sed ad prolificandum, dummodo adi-
potestate ad copulam carnalem, & seminationem, non est im-
pedimentum dirimenti, ut omnes possint conceperunt cum D. Thomæ Summum
Pontificis posse dispensare in voto solemni contractum, ut valeat
tali voto adiunctus matrimonium iniuste, quando iusta est causa
eis, est autem iusta causa, non quando respicit bonum aliquius
particularis, sed quando ita exigunt bonum commune aliquius
Regni, & Reipub. posse inquam, in tali caso dispensare, non qui-
dem ad tempus, ut aliqui dixerint v.g. ut daret in matrimonio,
donec filios generent, quia hoc est contra substantiam matrimonii,
quod essentia litteræ est vinculum perpetuum, sed debet dispen-
sare absolute, vel saltē cum hac conditione, ut uxore conve-
nienter, vel fornicate post problem suceptam renetur ad Religio-
nem redire. Ita cum Scors. Scotif. omnes, & Caiet. etiam ex Tho-
millis 2. 2. q. 88. art. 2. Sanct. Tancrd. Coninch. Ponce, Lessius, Re-
gnaldus, Bonacina, Hurtadus, Aversa, Azorius, & illi passim
quod probant ex pluribus causibus secutis quia de facto Summi
Pontifice non semel dispensarunt in votis Religionis solemini-
bus, ut Alexander Tertius dispensavit cum Nicolao Julianiano
Monaco, ut Surius referit, ut Matrimonium contrahere pos-
set. Idem etiam referunt factum fuisse cum Rege Aragonia,
in voto solemni Religionis, item etiam cum Confratris sancti-
moniali filia Rogeri Regis Siciliæ. Coelestinus Papa dispensa-
vit, Monasterium post professionem exiens Henrico Sexto
Regi nubaberet, & alia quoque similia exempla in historiis
guntur; ergo possunt Summi Pontifices dispensare in voto so-
lemni Religionis, quia ab actu ad potentiam consequentia re-
net. Varia autem subterfugia, & evasions Adversariorum ex
hoc argumentum eludentur ex historiis, & causis eccliesi ad-
ductum vide præcursors loc. cit.

117 Ratio autem a priori ad hoc idem probandum est, quia
ut loc. cit. dicimus, non possunt, nec debamus negare Pon-
tifici Ecclesiæ capiti, quod concedere possimus ab illo abs-
fundo, & quod sit valde expedient gubernatione Ecclesiæ; sed
posse Pontificem in his votis dispensare nullum est absurdum,
& regimini Ecclesiastico valde expeditus ergo &c. Minor proba-
tur, & quidem quod sit valde expeditus, factis constat, nam po-
test evenire casu, ut Regnum integrum depredatur, vel maxi-
mè deturbeatur, nisi Religionis aliquis ex illa stirpe regia super-
ficies ducas uxorem, ut hac nostra tempestate vidimus in Regno
Poloniae; quod autem nullum sit absurdum, probatur ex destruc-
tione fundamenti opinionis adversæ, que in tantum affirmat
non posse Summi Pontificem in voto solemni Religionis dis-
pensare, in quantum putat votum solemne Matrimonium irri-
tare, non tantum iure naturali, sed etiam iure naturali, &
divino; sed falsitas huius fundamenti constat ex jam dictis 7.
cit. quæst. 12. art. 2. ubi ex instituto ostendit etiam supra dixi-
mus art. 2. huius quæst. 10. solo iure Ecclesiastico, non autem
iure naturali, aut divino factum est, ut votum solemne profes-
sionis religiosi Matrimonium dirimit, & profectus redditus in-
habiles ad contrahendum, quia solemnitatis ipsa voti, in profes-
sione religiosa soli iure Ecclesiastico est instituta, ut ibi late de-
monstratur ex pluribus, & efficacibus motibus. Ex quibus pa-
tria sit dicendum ad rationem oppositorum sententiarum, conflat
enim ex dictis nec maiorem, nec minorem esse simpliciter veras,
sed cum aliqua limitatione; licet enim nequeat Pontifex
abolutè, & in rigore dispensare in his, que spectant ad ius naturali
& divinum, potest tamen dispensare dispensatione declarativa,
interpretativa, vel ex commissione extraordinaria. Chris-
tiani superadita officium sum Pastoris, & legislatori Ecclesiastici
ad remedium nomine Dei obligationem ortam ex voto
ipsi Deo facta, que extraordianaria commissio concessa est, ei il-
lis verbis Joan. 21. *Pater ouere meus*, ut advertunt Hurtad. disp.
16. dist. 1. Caspensis disp. 10. feb. 1. & alii qui etiam addunt,
quod hacten potest superaddita est Pontifici, non absolute,
& id destructione, sed tantum in specificacione, idem voi dispensatio
absque rationabilis causa spirituali cedente in specifica-
tionem efficitur. Nec etiam vera est absolute minor,
quamvis enim votum Religionis iure naturali obliget, ipsa ta-
men voti solemnitas in professione religiosa solo iure Ecclesiastico
constituit ex iure dictis quæst. 16. cit. art. 2. Rationes vero, quibus
Adversarii oppotuisse probare contendunt jam sufficien-
tibus sunt quæst. 20. cit. art. 2.

ARTICULUS PRIMUS.

Quinam sunt Matrimonii effectus.

118 Denique quid requiratur, ut dispensatio sit validæ; jam
dictum est quæst. 20. cit. art. 1. ex communis Doctorum consenserit ad
valorem dispensationis à Pontifice concedende, in iis impedi-
mentis, que sunt de merito iure Ecclesiastico nullum requiri can-
tam, sed solam voluntatem sufficere, & posse pro libito
dispensare in lege propria ab illo uita cognitione cause, si ple-
re dispense intendat; & ratio est, quia cum lex humana
a voluntate legislatoris, & non suam vim habeat, jam tamen volun-
tate cessante etiam fine causa lex obligare desinet, & sic valeret
lex relaxatio, & vice dispensatio in tali casu, ut non solum validi-
de etiam licet finis subditorum, qui deinceps contra tales
legem fierent ex toto, vel ex parte subditorum, apposita autem
dicitur, si ipsa vere dispensare intendit, quia si intentione dis-
pensandi non habeat, nisi existente iusta causa, dispensatio fini-
tali causa obtempera non valit, non quidem ex potestate defectu,
sed in cognitione id est Pontificis fallax causa exponatur, obtem-
pera minime valebit, quia Pontifex ex dicta stipulacio-
ne, non nisi veris existibent narratis dispensare intendit. Dixi-
mus etiam in iis impedimentis, que sunt de merito iure Ecclesiastico,
quia si Pontifex dispenses potest aliquo modo etiam in iis
impedimentis, que sunt de iure divino, & naturali, nempe po-
testate extraordinaria, & a Christo Domino superadita, ut ali-
qui volunt, vel potestate solum declarativa, sed interpretativa,
ut ali contendant juxta dicta superius num. præc. id utique non
ad

119 Primo itaque quod spectat ad Matrimonii indissolubili-
tatem, quod vocat Doctor loc. cit. bonum Sacramenti, certum
est ex dictis supra quæst. 3. art. 2. Matrimonium inter Christianos
legitime contractum, & ab ipsius consummatum esse omnino in-
dissolubile quodam vinculum, id est in contractu tum ex Scriptura
Marci 10. & Lue. 16. ubi Christus Dominus hanc de Matrimoniis
Christianorum legem tulit. *Quicumque dimisit eris uxorem
suum, & alterum duxeris, adulterium commisisti.* Tum ex Con-
cil. Tr. feb. 24. c. 5. & 7. de ref. Mar. ubi anathema proficeret
in eos, qui dixerint propter adulterium, herefim, aut quamlibet
aliam causam Christianorum Matrimonia dissolvi posse quodam
vinculum. Nec obstat, quod Christus Matt. 10. dixerit uxorem
dimitti posse ob fornicationem, quia intellexit posse dimitti quo-